

Konflikterna i Sydafrika

En upplysande principdebatt i rasfrågan ägde för några dagar sedan rum i det sydafrikanska parlamentet. Infödningssminister Verwoerd, som i stället för premiärministern Strydom förde regeringens talan, förklarade att apartheidpolitikens mål skulle förverkligas på omkring hundra år. Vid denna tid skulle vita och svarta vara fördelade på skilda territorier. De svarta skulle vara bosatta inom reservaten, som beräknades kunna hysa trettio miljoner invånare. Övriga områden borde förbehållas de vita; de infödda skulle över huvud inte få vistas där annat än då vita företag eller familjer så önskade, alltså som tillfälliga arbetare och tjänare. På gränserna till reservaten skulle genom vita industrier möjlighet beredas för infödda att erhålla arbete. Under de närmaste årtiondena borde framtidens ordning förberedas genom att de svarta som är bosatta i vita områden anvisades att bo i särskilda samhällen, genom att överflödigt svart arbetskraft sändes bort och genom att all svart äganderätt till hus och jord undanröjdes.

Denna apartheidlinje bryter mot de utopiska planer som nationalistpartiet framförde för några år sedan. Det är inte tal om att de svarta skall bilda en självständig stat eller få omfattande självstyrelse; apartheidprogrammet kommer helt enkelt att innebära att de svarta skall avskiljas, bo så långt bort som möjligt, helst i reservaten. Men även denna plan är utopisk i den meningen att den inte rimligen kan realiseras. De reservat som skulle hysa trettio miljoner omfattar mindre än en sjundedel av Sydafrikas jord, och de högst tre miljoner som nu bor där lever mestadels i yttersta fattigdom. Meningen är tydligen att de svarta även i framtiden skall arbeta för de vita (i företag och familjer), och det är då orimligt att tänka sig att de svarta i allmänhet skall bo i reservaten; de vita kan inte gärna flytta över sina industristäder till reservatens gränser, och de svarta arbetarna kan dock inte ha hela dagsresor till sin arbetsplats. Realiteten blir en skärpning av undertryckningen och segregationen; de svarta skall bo för sig, i svarta sovstäder, för att på dagarna tjäna de vita — en modern motsvarighet till slavkojorna på betryggande avstånd från de vita herrarnas palats.

Oppositionspartiet, United Party, intog en kritisk och mera realistisk hållning. Man förutså att inom femtio år den svarta befolkningen skulle uppgå till bortåt tjugu miljoner, av vilka blott hälften kunde bo i reservaten eller i de vita jordbruksområdena. De svarta som måste arbeta i vita industrisamhällen borde ges rätt att äga jord och betraktas som en permanent del av befolkningen, inte som tillfällighetsarbetare. Oppositionens talesmän förordade också, i anslutning till partikongressens beslut i höstas, att de svarta småningom skulle få utvidgade politiska rättigheter; på denna punkt, liksom i fråga om den sociala segregationen, var dock uttalandena synnerligen vaga.

Medan parlamentet diskuterade principerna fortsattes genomförandet av den sorts apartheidpolitik som syftar till att rent lokalt kasta ut de svarta ur de vitas samhällen. Under uppbud av 2.000 poliser och andra åtgärder som skall hindra motstånd och demonstrationer — bland annat mötesförbud för grupper av mer än tolv personer — avförs 150 svarta familjer varje vecka från sina bostäder i själva Johannesburg (Sophiatown och Newclare) till för svarta reserverade förstäder två svenska mil utanför staden. Aktionerna har motiverats inte blott med apartheidprincipen, utan också som ett led i strävandet att ge de svarta bättre bostäder. Det är grov propaganda. Visserligen finns slumkvarter i de stadsdelar från vilka de svarta nu blir vräkta, men det är notoriskt att de svarta här i regel har mycket bättre än i de förstäder till vilka de sänds och att de vill stanna kvar: de har ofta egen jord, vilket eljest förvägras dem, och de bor nära sina arbetsplatser, en sällsynt och uppskattad förmån för infödingar i Sydafrika. En rad kända sydafrikaner, bland dem Alan Paton, har protesterat; den anglikanske biskopen i Johannesburg, Reeves, som är på föredragsturné i England, be-tecknar vräkningarna som en eftergift för de vita, som inte vill ha svarta boende i sin närhet. Något organiserat motstånd mot förflyttningarna har emellertid inte kommit till stånd. Detta förklaras av att myndigheterna går så sakta fram, att de vidtagit så långtgående säkerhetsåtgärder och att de svarta ledarna till stor

del är häktade eller förvisade till sina skilda platser enligt den s. k. kommunistlag som i praktiken ger regeringen rätt till nära nog vilka ingripanden som helst. Fortgår vräkningarna i den nuvarande takten, dröjer det ett par år innan de 60.000 svarta i Sophiatown och Newclare är utrensade.

Konflikten i skolfrågan kan också väntas bli skärpt. Ka-

tolikerna och en del av den anglikanska kyrkan vägrar att ställa sina missionsskolor för svarta till regeringens förfogande; man skall sköta skolorna utan statsbidrag eller stänga dem. De flesta missionskyrkor (med över 80 procent av dessa skolor) har emellertid under protest böjt sig och "uthyrt" sina skolor till infödingsdepartementet. Då de nya kursplanerna kommer, enligt vilka den svarta ungdomen skall uppfostras i överensstämmelse med de svartas "ställning i samhället", aktualiseras emellertid ånyo frågan om ett samarbete är möjligt mellan missionärerna, som i stort sett fö-reträtt liberalism och tolerans, och den nationalistiska reaktionens tjänare.

Immigrationsfrågan är en annan aktuell fråga som nära sammanhänger med raspolitiken. Hur skall det vita välde som både nationalisterna och

United Party verkar för kunna upprätthållas utan vit invandring, då de undertryckta raser-na ständigt växer i förhållande till herrerasen? Hittills har nationalisterna, av fruktan för att liberala invandrare, särskilt från England, skall beröva partiet makten, fört en restriktiv immigrationspolitik genom myndigheter som får bedöma "önskvärdheten" hos dem som vill komma in. United Party har sedan länge kritiserat denna hållning. Nu har även inflytelserika nationalist-börjat hävda att utvidgad invandring är nödvändig; senast uttalade sig den ledande nationalisttidningen Die Transvaaler i denna riktning. Men det torde inte bli lätt att få invandrare. Det finns inte stor arbetslöshet i de europeiska stater som här kommer i fråga, och den sydafrikanska tvångsregimen verkar inte lockande på medborgare i fria stater.